

FCI:n VIRALLISTEN PAIMENNUSSÄÄNTÖJEN VALMISTELUTYÖ

- työskentelyasenne sen takana, päämäärät ja tavoitteet sen edessä

Teksti: Sinikka Kumpusalmi-Kankkunen Kuttukuusta

Olen kirjoittanut viime vuosien aikana paimennuksesta useampaan rotujärjestölehteen, mutta aloitan tässä kuitenkin kertauksen vuoksi yleisalkeista pyrkimyksenäni johdatella teitä hieman syvemmälle niihin taustoihin ja asenteeseen, joiden takia olemme aloittamassa yhteistyötä FCI:n virallisten paimennustestaus ja -koesääntöjen saamiseksi myös Suomeen.

Vuosisatoja sitten, pääsääntöisesti maatalousvaltaisessa maailmassamme, alueelliset paimenkoirat kehittyivät pikku hiljaa nimetyiksi roduiksi ja sitä tehden puhdasrotujalostus alkoi ynnäillä niihin myös tiukempia standardeja ulkomuodollisten tavoitteidensa mukaan.

Kuva: Katri Kulkki

Jos meillä alunperin oli käsissämme koirapopulaatio, jolle oli rankkojen ympäristöolosuhteiden mukaan jalostunut työhön tarkoituksenmukainen karvanlaatu, tänä päivänä sama rotu luuttuaa karvallaan lattiaita ja toimii takunpoistovekottimien, hiustenkuivaajien ja erikoishampoiden suurkuluttajana. Yhden rotumääritelmän sisällä voi tänä päivänä olla kaksi toisistaan uskomattoman paljon ulkoisesti eroavaa "linjaa".

Sama kehitys näkyy monen rodun osalla nimenomaan pintaa syvemmällä, rakenteessa. Kun työtä tekevän koiran tärkein ominaisuus on pitkäkestoiseen jolkutteluun kehittynyt, sopivasti kulmautunut "sudellinen" rakenne, tänä päivänä katselemme kehissä jäniksen lailla kulmautuneita koiria, jotka on

saatava liikkumaan rusettikaulaisten tuomareiden edessä mopo keulien. "Kehitystä" tuskin jarruttaa enää mikään. Koiraharrastemaailmamme arvot ovat pysyvästi vääristyneet ja rotumääritelmiä luetaan kuin piru Raamattua.

Toiveissa kuitenkin on, että Kennelliiton jalostuksen tavoiteohjelman kautta pääpaino alkaa pikkuhiljaa siirtyä takaisin oleellisiin seikkoihin.

Se, mitä emme kuitenkaan ole ehtineet jalostaa kokonaan ulos kovinkaan monesta työperäisestä rodustamme, on niiden saalisviettipohja. Siis se maaginen ja mystinen, laaja-alainen ja monikerroksinen alue koirassamme, joka pitää sisällään niin paimennuksen kuin puhtaasti ravinnonhankinnan mekanismit. Koirien onneksi olemme joko ensisijaisesti ihastuneet niiden muihin ominaisuuksiin ja unohtaneet pilata sen tai tarvinneet sitä muissa harrasteissa.

Puhuessamme paimennusominaisuuksien katoamisesta koirissamme emme ole oikeastaan ymmärtäneet asiaa juurimutia myöten. Olemme käsitelleet tätä ominaisuutta kuin ylimääräistä, eräänlaista jalostuksella pois otettavaa tai lisättävää liitännäisnappulaa, joka sijaitsee koiran kokonaisessa viettipohjassa ja jonka voimallisuutta eivät käytännön tasolla enää määrittelekään ainoastaan syntymälahjat vaan myös ympäristö, saatujen kokemusten määrä ja laatu. Suurinta osaa paimennukseen alun perin tarkoitetuista roduista ei siis enää muista syistä (joista tärkeimpänä lienee koiraharrastuksen "kaupunkilaistuminen" ja kilpailuhenkistyminen ja sitä myötä uudet harrastelajit) käytetä työssä.

Kapasiteetin puutteesta rotuja syytettäessä unohdetaan se tosiasia, että huono niitä lahjoja on vakuutella, ellei niitä pääse työssä osoittamaan. Yleensä kapasiteetin puutteesta moititut yksilöt kärsivät paimennuksessa samasta ilmiöstä kuin muissakin lajeissa eli silkasta hihnanpääsyndroomasta; kun ohjaajalta loppuu tietotaito tai vaatimukset ovat kohtuuttomia, koira joutaa romukoppaan.

Kuva: Katri Kulkki

Yhä useampi meistä on kuitenkin alkanut - joko kansalliset harrastelajit läpi harrastaneena tai silkasta omaa rotuaan tai työkaveriaan kohtaan tuntemastaan tiedonjanosta - pikkuhiljaa kiinnostua yhä enemmän paimenkoirien todellisesta ja syvimmästä käyttöominaisuudesta, ja sen myötä päätyneet seuraavien kysymysten äärelle:

Oppiaksemme lisää koiristamme ja siitä, mikä niitä oikeastaan liikuttaa; mistä ne on rakennettu ja mitkä ominaisuudet ovat paimenkoiraan toivottuja ja kuuluvia? Jalostaaksemme alkuperäisominaisuuksiltaan aitoja rotunsa edustajia; miten keksiä kattava ja yhtenäinen tapa testata, ja mitata koirien kykenevyyttä ja halukkuutta paimennukseen? Miten mitata rotuja ja niiden yksilöitä, vaikka ne eivät olisi aiemmin nähneet karjaa/lampaista? Onko tämä edes järkevää? Onko syyttämisen jotakin, mikä haittaa normaalielämää jatkossa? Hyödymmekö me saamastamme tiedosta, elleimme tarvitse oikeaa tilakoiraa, ja miten se hyöty ilmenee? Hyötyvätkö koiramme? Onko eettistä harrastaa paimennusta? Onko harrastekoira huonompi kuin tilakoira? Mitä osa-alueita testauksessa etsitään ja miten ne tulevat esiin?

Eri roduissa on vaihtelevalla aktiivisuudella testattu koiria. Se, mikä tekee testeistä ongelmallisia, on niiden kirjavuus tosiinsa nähden; testaajien ammattitaito ja asenne paimennusta kohtaan. Hyvin usein testaajat tuodaan ulkomailta rotujen alkulähteiltä ja kannuksina on rodun kasvattajuus enemmän kuin oikea työskentely rodun eri edustajien kanssa. Testit tapahtuvat usein muutaman lampaan perään pyöröhäkkiin "viskaten" ja jos koiralla piisaa vauhtia ja ääntä, sen katsotaan osaavan paimentaa. Internetin ihmemaailma on näitä testivideoita täysi, enkä yhtään ihmettele että eläinsuojeluväki on kauhusta kankeana. Niin on allekirjoittanutkin.

Kuva: Maria Venhammar

Usein testaajien oma, yhteen tai kahteen rotuun sopiva visio paimennuksesta, ja sen valossa annetut tuomiot saavat meidätkin mittaamaan koiriamme tietyn sapluunan kautta. Tällöin rotujen arvot ja ominaispiirteet jäävät huomaamatta ja arvostamatta tai tulkitaan väärin.

Tämä näkyy selvästi mm. Amerikkalaisen Kaikkien Paimentavien Rotujen Yhdistyksen (AHBA) tilallani jo kahtena vuotena järjestetyn tapahtuman yleisön kommentteissa. Kun rataa suorittaa rauhallinen,

mutta hyvin voimakkaalla karismalla varustettu briardi tai katalonianpaimenkoira, joka liikkuu pitkällä pakoetäisyydellä (siis sopivalla laumaan nähden) ja sen ainoat havaittavat reaktiot ovat kulmakarvojen ja lapojen hienovaraiset liikahtukset tai pään kääntäminen. Tällaista paimentamista seurattaessa suuri osa ihmisistä toteaa, että eihän tuo ole mitään paimentamista. Sehän vain kävelee perässä! Olemme yleisen paimennusasetteen vakuuttamia siitä, että kaikki rodut tarvitsevat työtehtävistä suoriutuakseen huimat hakukaaret, silmän käyttöä, maahanmenoa, ryömimistä ja tiukkaa intensiivisyyttä, jota hillitään käskyin. Samalla tavalla meillä on asenne porokoiria ja mm. temperamentiltaan vauhdikkaita unkarilaisia rotuja kohtaan: niiden kuuluu paimentaa koko ajan räkyttämällä.

Näin ei kuitenkaan ole.

Paimennuksen sujuvuus on hiljaista tanssia, jossa koiralla on oma, vakuuttava roolinsa suhteessa laumaan. Tämä rooli ei ole sellainen, että se herättäisi paimennettavassa laumassa saaliseläinreaktioita, vaan kahden eläinlajin suhde perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen, jopa turvallisuudentunteeseen.

Koira tekee työtä tarvittaessa nanosekunnissa aktivoituen, mutta välittömästi palautuen, sen suurin arvo on levollisuus ja rehellisyys, reilu asenne paimennettavaa eläinlajia kohtaan. Tämä asenne ansaitaan yhteistyöllä ohjaajan kanssa ja oikealla koulutuksella, jossa paimennettavat eläimet eivät ole koiraa varten, vaan koira paimenensa oikea käsi; koulutettu paimennettavia eläimiä varten. Koiran kanssa työskentelyssä suurin arvo on pitkäkestoiseen työhön pystyminen, yhtökumppanuus, joka muuttuu vuosien myötä parhaimmillaan sanattomaksi ja vain vaivoin ulkopuolisen havaitsemiksi eleiksi, toinen toistaan täydentäen ja tulkiten.

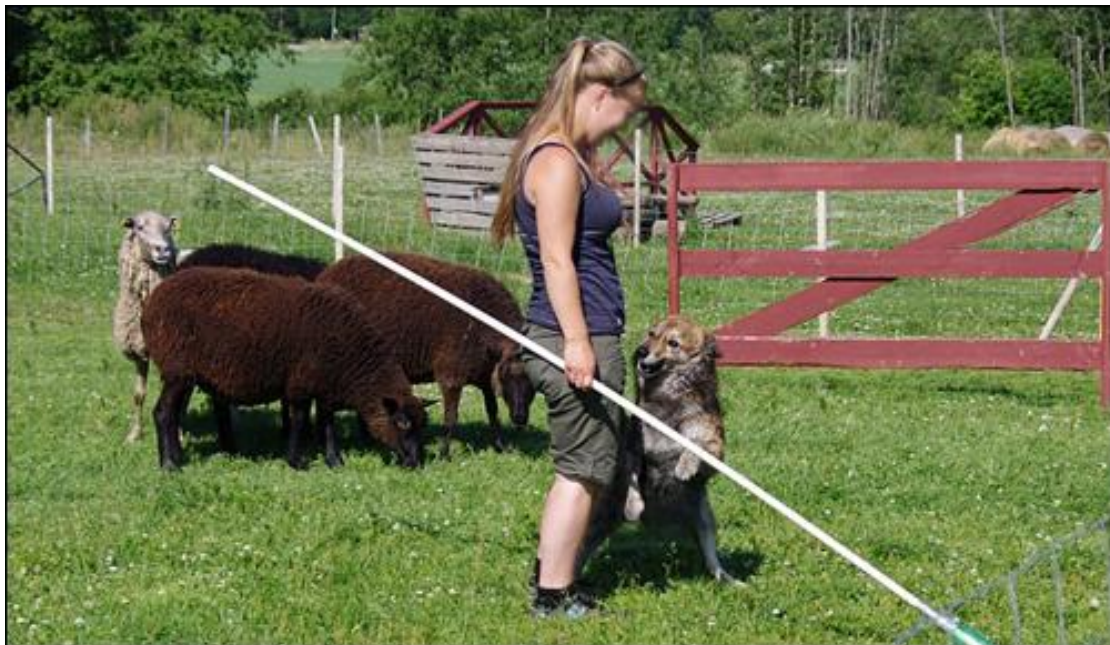
Kuva: Katri Kulkki

Paimennettavien eläinlajien käyttäytymisen tunteminen normaalielämässä sekä ilman koiraa että koiran kanssa, eri tuotanto-olosuhteissa, erilaisessa laumakoossa ja tuotantovaiheessa, on tärkeää. Harrastajalle tähän lajituntemukseen yltäminen vaatii pitkän tien kulkemista ja nöyryyttä. Ikävä kyllä törmään yhä useammin asenteeseen, jolla paimentamista ei pitäisi harrastaa lainkaan. Kilpailumieli ja kunnianhimo ohittaa paimennettavien eläinten hyvinvoinnin - eikä tämä ole vain harrastajien ongelma. Tilatasolla laumakoot kasvavat ja työ kaataa viljelijät alleen, itse tuotantoeläimen rooli

hämärtyy ja se perinteinen kymmenen lehmän tilalla omia eläimiä kohtaan tunnettu arvostus katoaa, kun nimet muuttuvat juokseviksi numeroiksi korvalätkissä.

Koirien viettikäyttäytymisen nyanssit ovat uskomattoman nöyräksi tekeviä. Varsinkin, kun toimintojen pohja lähtee selkäytimestä ilman, että olemme tarjonneet koirille valmiita vastauksia - kuten suoritelajeihin kouluttaessamme teemme. Meidän on vain saatava näihin alueisiin yhteys ja hallintakanavat. Ei siis ihme, ettei ohjaaja ole tässä lajissa milloinkaan valmis tai kaikkietävä! Jokainen koira on yksilö ja jokaisen koulutus vaatii paneutumista ja pitkää työrupeamaa. Ei ihme, että 21 vuotta suursnautsereita kasvattaneena, kouluttaessani vasta nyt ensimmäistä kertaa risupartaa paimenkoirakseni, voin rehellisesti sanoa, että olen löytänyt tämän rodun sisimmän ensimmäistä kertaa aidoimmillaan. No, parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Alkuperäismaissa työskentelevien tilakoirien koulutustaso on poikkeuksetta meihin verrattuna hyvin vaatimaton mm. tuotanto-olosuhteiden erilaisuudesta johtuen. Silti koirat siellä selviytyvät uskomattomista työtehtävistä eleettömien ja tavallisiin ihmisiin kuuluvien (siis ei koiraharrastajien hienouksia ja ehdollistumisteorioita tuntevien) paimentensa kanssa. Meillä puolestaan koira on esineellistetty ja inhimillistetty, ja silti suuri osa parhaista ystävistämme voi villapaidoissaan ja sadehaalareissaan huonosti! Olemme viisaita ja fiksuja saamaan totiksessa linjakkaat istumiset ja vietikkäät seuraamiset, ja silti koirien kanssa on vaikea elää normaalielämää. Miksi? Siksi, koska haluamme niiltä useimmiten tyydytystä omiin kunnianhimoihimme ja myös koulutusmetodeistamme suurin osa tähtää tähän maaliin. Se, että harrastamme, on hienoa sinänsä, mutta paimenkoiraroduille emme kuitenkaan perusharrastein anna mahdollisuutta toteuttaa alkuperäisiä ominaisuuksiaan, vaan raavimme motivoinnin keinoin vain viettialueen pintakerroksia.

Kuva: Katri Kulkki

Kun puhutaan motivaatiosta, mikä oikeastaan voisi olla koiralle suurempi syy työskennellä oikein ja pitkäkestoisesti kuin se, että se suorittaa tehtäviä, johon se on jalostettu? Ymmärrämme tämän metsästyskoirissa, mutta paimenkoirissa monen on vaikeaa hahmottaa sitä. Älykkäinä ja herkkinä ne

kyllä menevät vaikka takaperin puuhun ohjaajansa pyynnöstä, ja itselleen toimintaa antaakseen ryhtyvät kanssamme puuhailemaan lajissa kuin lajissa. Useimmat lajit kuitenkin raapivat vain pintaa. Ja yllätys, yllätys, ne yksilöt jotka tuntuvat useimpiin harrastelajeihin tahmeilta, haluttomilta ja vaikeasti "motivoitavilta" ovatkin usein ne kaikkein älykkäimmät ja itsenäisimmät paimenet! Aika usein törmään näihin yksilöihin, joiden ohjaajat tulevat paimentamaan kuvaillen koiraansa ressuksena, junttina ja jopa vähän tyhmänä, koska se ei oikein kiinnostu mistään omistajan haluamasta lajista. Kun tällainen koira sitten saa lampaat eteensä, sen taidot hämmentävät ennakkosennetta jo ehkä vuosikausia koirastaan kantaneen omistajan kyyneliin saakka.

Tämä kaikki oli siis pohjustusta sille, miksi olemme useiden paimentavien rotujen yhdistysten/rotujärjestöjen kanssa aloittamassa yhteistyön kaikkien paimenrotujen FCI:n virallisten paimennustestaus ja -koesääntöjen tuomiseksi myös Suomeen.

"Me" olemme yksityishenkilöitä. Allekirjoittanut on lammas- ja vuohitilallinen, ja paimenkoirien kouluttaja, jolle suorastaan henkilökohtaisena missiona on ollut jo vuosia kaikkien rotujen alkuperäisten käyttöominaisuuksien esiintuominen ja sitä kautta niiden oikeisiin töihin tiloille valikoituminen, sekä tilallisten että harrastajien kouluttaminen nimenomaan oikea-asenteiseen, laumaa kunnioittavaan työskentelyyn paimenkoiran kanssa. Potkun tähän missioon sain vuonna nakki ja makkara, kun en kelvannut nyt jo edesmenneen porokoirani kanssa koulutuksiin, koska rodulla ei kuulemma ollut sitä "maagista" kapasiteettia. Vaan hyvä työkoira siitäkin kuitenkin tuli hevosille, vuohille ja lampaille, vaikka ohjaajana olin silloin täysi tumpelo.

Mainitsin jo, että muutama vuosi sitten aloitin yhteistyön edellä mainitun amerikkalaisen yhdistyksen kanssa. Syy tähän oli se, että totesin kyseisen yhdistyksen pitkällä kokemuksella jakavan kanssani saman ajattelumallin ja asenteen eri rotuja, ja paimennusta kohtaan. Suomessa ei vielä ollut muille soveltuvaa paimennustestaus ja -kilpailusäännöstöä Australianpaimenkoirien ASCA:a lukuun ottamatta.

Meillä on nyt vuonna 2011 tulossa kolmas kisavuosi. Viime vuonna lähtöjä kisojen eri luokissa oli yli 200 ja hyväksytyjä tuloksia muutamaa vaille kaikki! Rotuja kisoissa on esiintynyt 23. Tuomarit ovat olleet vaikuttuneita mm. suomalaisten shelttien luonteista, yleisesti koiramateriaalin ja työskentelyasenteen varmuudesta ja rauhallisuudesta! Viime kesänä meillä oli kunnia isännöidä ja emännöidä ranskalaisen Michel Pillardin epävirallista CANT-testausta ranskalaisille roduille. Kyseinen ammattilainen on kaiken muun lisäksi FCI:n paimennuskomitean arvostetuimpia johtohahmoja ja hänen työnsä seuraaminen sekä pitkät keskustelut hänen kanssaan vakuuttivat, että AHBA:n lisäksi kyseinen FCI:n kisamalli ovat meille juuri se mitä tarvitsemme tulevaisuudessa!

Koska olemme nimenomaan tavoitteellisen koulutuksen asialla, haluamme, että koirat ja ohjaajat kehittyvät ja, että tulevan sääntökehityksen painopiste on oikea: koirat testataan kasvattajan edesauttamina (omistajia testaukseen kannustaen) mahdollisimman laajasti pentueittain, mahdollisimman lähellä alaikärajaa. Todellinen käyttöominaisuus mitataan pitkäkestoisella työllä ja kehityksellä, kisuokissa nouten. Tarpeeksi nuorena tehty testi on käytännössä kuin paimenkoiraroduille suunnattu luonnetesti: se antaa paljon tietoa paitsi nuoren koiran luonnekehityksestä ja omistajan alkumatkalla olevasta suhteesta, mutta myös siitä miten kyseisen koiran kanssa kannatta edetä kotielämässä tai muissa harrasteissa, vaikei koirasta olisi tarkoitus paimentavaa koira jatkossa kouluttaakaan! Varsinkin meillä vain palveluskoiriksi mieltämillemme paimenille (omalle rakkaalle suursnautserilleni, rottiksille, saksanpaimenille, belgianpaimenkoirille, jne.) paimennustestaus on omistajille ja kasvattajille uskomaton kokemus, silmät avaava läpivalaisu koiran puhtaimpaan viettirakenteeseen!

Tilakoirien todellinen arvo mitataan kuitenkin niiden elinikäisen työuran myötä. Siksi ajatus siitä, että paimennus olisi tulevaisuudessa vain "testauspainotteinen" ja tittelivetoinen harrastus, tuntuu vieraalta ja tähän säännöstöön täysin kuulumattomalta. Toivomme todella, että ohjaajat/kasvattajat ymmärtävät tämän. Testaus on tietoa mm. jalostuksen pohjaksi ja kartoittamiseen, mutta se ei ole yksi napattava titteli pentujen myymiseksi, se on vasta alkustartti työuraan!

Säännöt sinänsä ovat siis jo valmis paketti, mikä helpottaa työtämme suuresti. Traditional Herding eli Perinteinen Paimennussäännöstö on ollut virallinen FCI:n useissa jäsenmaissa Euroopan alueella jo kauan. Meidän tehtävämme on "ainoastaan" (pieni optimismi sallittakoon) käydä läpi Suomen Kennelliiton byrokratia sääntöjen virallistamiseksi ja asettamiseksi BC/Kelpieyhdistyksen jo hyväksyttämän kisamallin rinnakkaiseksi kisamuodoksi.

Lisäksi meidän tulee kouluttaa tämän kisamuodon läpikotaisin hallitsevat ja ennen kaikkea rodut tuntevat tuomarit, jotka arvostavat eri rotujen työominaisuuksia ja työtapaa ja, tunnistavat niiden kapasiteetin. Tämä tehdään FCI:n virallisten tuomareiden ohjaamina; tavoite on laatu, ei määrä eikä hätiköinti.

Anotaan pääsyä mitä todennäköisimmin Seurakoirayhdistyksen hallinnoimalta paimennustoimikunnalta, joka siis muodostetaan kaikkien mukana virallisesti olevien rotujen edustajista. Tämä toimikunta myös "rakentaa" meille yhteistyössä edellä mainitun Kennelliiton ja FCI:n oman lajikoulutuksen koetoimitsijoille ja tuomareille.

Kuva: Katri Kulkki

Miksi bordercollie ja kelpie on suljettu tästä kisamuodosta ulos?

A) Koska näillä kahdella rodulla on jo omat, viralliset sääntönsä Kennelliiton alaisena ja mm. epäviralliset Suomen Paimenkoirayhdistyksessä. Kyseiset roduthan työskentelevät poikkeuksellisesti muihin rotuihin nähden.

B) Koska tämä kisasäännöstö on näiden rotujen osalta eriytetty jo Euroopan virallisissa säännöissäkin, meidän ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa säännöstöä, mikäli haluamme säilyttää FCI:n tuomarivaihdon ja kansainvälistymisen edellytykset.

Säännöissä joudumme kuitenkin puuttumaan muutamiin lausekkeisiin Suomen eläinsuojelulain vaatimusten osalta. Sääntöjen juuret ovat maatalouskulttuureissa, joissa paimennettavat laumat ovat aina olleet satoja, tuhansia eläimiä. Tämän vuoksi paineenannosta sääntöihin on kirjattu mm. osia, joissa puhutaan "tarkoituksenmukaisesta" hampaankäytöstä, huolimatta siitä, ettei sellaista kisoissa alkuperäisalueellakaan sallita. Samoissa säännöissä hylkäysperiaatteet puremisesta ovat ehdottomat.

Jos tämä sääntölauseke meillä sallittaisiin sellaisenaan, olisi harrastajavaltaisessa paimennuskilpailussa edessä tilanne, jossa kunnianhimoiset kilpailijat venyttävät käsitettä "tarkoituksenmukaisuus" ottaen riskejä eläinten hyvinvoinnin kustannuksella ja tuomareiden sallivuuden perusteella. Näin se vain on. Suomessa toleranssi puremiseen on ymmärrettävästi nolla. Eläimiä ei purra eikä näykitä, ei harjoituksissa eikä kilpailuissa. Koirien on oltava niin hyvin valmistautuneita kisaluoksi, että ne selviävät kovimmissa tilanteissa paineenannosta mm. äänenkäytöllä tai uhkauseleillä ja tilanne pystytään rauhoittamaan heti paineen tarpeen päätyttyä.

Harhakäsitys siitä, että meillä on roduissa puremalla paimentavia paimenkoiria, on täyttä puppua. Kyse on enemmän koirien alkuperäismaiden käyttökulttuurin poikkeavuudesta, koirien kerta kaikkiaan heikommasta koulutustasosta ja niiden työskentelystä useamman koiran ryhminä esimerkiksi puolivillien, jättisuurien nautojen kanssa. Näissä ympäristöissä mopo tahtoo painetilanteissa karata käsistä ja kun usein koiria "ohjaamassa" ovat tilallisten rengit, jotka koostuvat matalapalkkaisista siirtotyöläis-äijänköriläistä, jotka pitävät menoa ja meininkiä arkityöhön kuuluvana actionina.

Ei näille "ohjaajille" ole merkinnyt - eikä merkitse - liikkeuko se nautta eettisesti tai otetaanko lajityypillisyyden huomioon, pääasia, että liikkuu ja nopeaan, ja hommat tulee tehtyä. Ja edelleen huomautan painokkaasti, että samaa villin lännen mentaliteettia on Suomessakin uskomattoman paljon! Näitä painetilanteita on sitten ryhdytty pitämään rotujen ominaispiirteinä. On toki rotuja, joilla hampaankäyttö tulee helposti esiin, mutta siinä onkin kouluttajalle haastetta kertoa koiralleen, että vähemmälläkin selviää työstä ja paineenannosta.

Kuva: Katri Kulkki

Samoin matalajalkaisten rotujen valehyökkäykset nilkkoihin on vain isojen elikoiden seassa kehittynyt potkusta selviytymisen tapa, jota normaalitilanteissa, eikä varsinkaan lampailla työskennellessä tarvita. Ääni ja ponteva hampaiden naksuttelu ilmassa nenän edessä riittää vallan mainiosti. Jo pelkkä pienen koiran karisma on usein uskomaton ja toimii nautoihin kuin hiiri elefanttiin.

Jos pelkkä pullistelu ei riitä, ja koiran tyyliksi paimentaa muodostuu näykkiminen ja pureminen paineettomissa tilanteissa, ohjaaja on usein itse tulkinnut tilanteen väärin ja paineistanut laumaa koiralla liikaa, jolloin eläimet alkavat puolustautua. Tai sitten on laitettu koira tapattamaan itsensä tilanteessa, jossa sitä ei pitäisi käyttää ollenkaan, esim. emolehmien hormonimyrskyisimmät päivät.

Ruotsin puolelta kuuluu huhuja, että heidän paimennuskilpailuissaan vaadittaisiin jo eläinlääkäri paikalle tarkastamaan lauma ennen ja jälkeen ratojen. Uskon tämän olevan tulevaisuutta Suomessakin, mutta näin aloitettaessa minun henkilökohtainen mielipiteeni on se, että on myös meidän kunnia-asiamme osoittaa, että teemme työmme eettisesti alusta saakka! Koska paimennuksen harrastaminen on raketin lailla nousussa, on näiden sääntöjen tuominen Suomeen siis myös tarpeellista reagointia; ennakkointia ja eläinsuojelullista asennekasvatusta.

Kuva: Tuula Nyström

Puhuin jo aiemmin, että suurella osalla aloittavista harrastajista on ennakkokäsityksiä siitä millaista paimentamisen pitää olla. Yleisesti ottaen ajatellaan, että kyse on harrastelajien tapaan huippuintensiivisestä niskaan läähättämisestä. Yllätys, yllätys, ei olekaan! Koiran työskentelyn tulee olla rauhallista, eläimiä stressaamatonta, leppoisaa, mutta tarvittaessa vahvaa ja aktiivista otetta ylläpitävää, ehdottoman pitkäkestoista. Turhaan käskyttämätöntä! Aika eri termejä mitä olemme paimennukseen tähän saakka mielikuvissamme liittäneet, eikö vain?

Syy näihin poikkeaviin käsityksiin on visioissa, jotka valtarotujemme erilainen paimennustyyli (rytmillisesti nopea, intensiivinen, hiipivä, sykähdelevä, kiertävä) on ehtinyt luoda meihin. Bordercollie ja kelpie ehtivät tulla Suomeen tilapuolelle ensimmäisinä, ja toivat tullessaan oman paimennuskulttuurinsa, jota olemme tottuneet nyt pitämään ainoana oikeana. Ja nämä vertaukset ko. rotuihin eivät muuten ole rasismia, itsellänikin on kaksi bc-rotuista paimenta muiden paimenteni -serra, suursnautseri, australian koolie - joukossa ja arvostan työkaverini todella korkealle. Ne ovat omimmillaan tietyissä tehtävissä ja täydentävät hyvin muiden koirieni työtapoja. Muut rodut työskentelevätkin ennemmin jaloillaan kokoaikaisesti pysyen, verkkaisesti lauman takana keräten,

liikkeellään laumaa koossa pitäen. Tarvittaessa topakampaa otetta paineen käyttöön tulee yleensä esille liikkeen vauhdittamisella tai äänenkäytöllä (marssilaulu) ja koiran kropan asento muuttuu suoraviivaisemmin laumaan päin - ei niinkään silmää käyttäen.

Kuva: Katri Kulkki

Sääntöjen valmistelu etenee seuraavalla tavalla, kuten epävirallisessa, ensimmäisessä valmistelutyötä pohjustavassa kokouksessa, 15.1.2011 Lahdessa sovittiin:

Rotuyhdistykset tekevät virallisen päätöksen vuosikokouksissaan (joko tänä tai ensi vuonna, sen mukaan mitä ehtivät. Kysehän on siitä, että, jos vuosikokouskutsut ovat jo lähteneet liikkeelle, ei esityslistaan voi tehdä päätäntävaltaisia lisäyksiä, mutta asioista voidaan kyllä keskustella kokouksessa) mukaan lähtemisestä ja valitsevat virallisen edustajansa valmistelevaan työhön. Virallinen mukaan lähtö tarkoittaa, että yhdistys on valmis valitsemaan oman paimennusedustuksensa paimennustoimikuntaan. Tämä henkilö toimii tiedottajana niin oman yhdistyksensä suuntaan kuin myös toimikuntaan päin, sekä osallistuu sääntövalmisteluun. Yhdistys varautuu, mutta ei tietenkään vielä sitoudu, jatkossa budjetoimaan kohtuullisen summan vuosittain paimennusasioihin (yhteinen tuomareiden koulutus, tuomareiden tuominen ulkomailta, jne.).

Rotuyhdistykset tulevat toimimaan Seurakoirayhdistyksen hallinnoimana. Ne rodut, jotka eivät kuulu jo ko. yhdistykseen, liittyvät jäseneksi.

Tavoitteena on saada säännöt Kennelliiton syksyn valtuustoon mahdollisimman täydellisenä pakettina, jolloin päästään myös aloittamaan tuomari- ja koetoimitsijakoulutus yhdessä koordinoitun aikataulun ja kanavien mukaan. Ensimmäiset kilpailut järjestetään toivottavasti jo ensi kesänä. Koska kisasäännöissä kysymys on pitkäkestoista työtaitoa mittaavasta, suurella (väh. 15 eläintä, mitä enemmän sitä parempi) laumalla suoritettavasta koemuodosta, kilpailujen järjestämisessä tulee olemaan omat haasteensa. Uskon, että laatu tulee kuitenkin olemaan määrää tärkeämpi. Ne koirakot, jotka läpäisevät esikokeen, ovat selvästi jo valmiita kislaluokkiin ja hylätyt lähdöt minimoituvat.

Suuri lauma mittaa koiran ja ohjaajan yhteistyötä näissä roduissa aidoimmillaan, sillä eihän paimenkoiraa olisi edes kehitetty kolmea tai viittä lammasta varten!

Testausosio (CANT) yhdenvertaistaa testitulokset, jolloin niiden käyttö esimerkiksi kasvattajien tietopankkina yleistyy, ja auttaa jalostusvalintojen suuntaamisessa käyttöominaisuuksiin ja terveeseen rakenteeseen päin.

Artikkelista tuli taas vuorisaarnan pituinen ja asiaa olisi vielä vaikka kuinka, mutta toivon että tämä edes joltakin osin selvitti syitä ja syntyjä syviä, miksi FCI:n sääntöpaketti on nyt työn alla.

Sääntöjen vapaa käänös: [linkki](#) (pdf). (Tiedän, tiedän: jossa puhutaan välillä kansallisesta, välillä kansainvälisestä, sillä niin tehdään alkuperäisessäkin versiossa, järjestöbyrokratian ollessa hyvin toisella tavalla kerrostunut tuolla Euroopan puolella.)

Kuva: Katri Kulkki

Järjestölliset asiat tulevat kuitenkin olemaan ko. säännöissä kansallisia muuttujiamme, joihin meidän on saatava selkeä kanta sekä Kennelliitolta että FCI:n pääkallopaikalta, ennen kuin ne kirjataan kirkossa kuulutettavaan lopulliseen versioon. Joten suokaa anteeksi mahdollinen pienimuotoinen harhailuni järjestökiemuroiden osalta kyseisessä käänöksessä ja koettakaa olla tekemättä tikusta epäolennaista asiaa. Voitaisiin sopia porukalla, että arvostellaan vasta valmista työtä (jossa meidän käytännön tasolla asian nyt liikkeelle laittamien ihmispoloisten, siis itseni, Niemisen Sarin ja Jänisniemen Marin, lisäksi tulevat sitten pölkkyllä olemaan valitsemienne paimennustoimikunnan jäsenten päät).

Muutenkin tämä on tarkoittanut jo henkilökohtaisesti ajateltuna usean vuoden pohjustavaa työtä ja tulee vielä vaatimaan melkoisen yhteisen voimanponnistuksen onnistuakseen. Juuri siksi hanke tarvitsee kaiken mahdollisen positiivisen energian voimakseen ainaisen renkaanpotkimisen sijaan.

Jatkossa yhdistysten hallitukset toimittavat paimennuksen yhteyshenkilöiden ajantasaiset tiedot suoraan Sarille tiedottamista varten. Järjestelytyö pidetään kaikin tavoin läpinäkyvänä ja siitä tiedotetaan avoimesti.

Hankkeelle tehdään omat Facebook-sivut ja niiden linkki toimitetaan yhdistykseen jaettavaksi. Pyritään siihen, että tiedottaminen valmistelusta olisi mahdollisimman reaaliaikaista, eikä tarvitsisi keskittyä ainoastaan järjestölehtien julkaisuajankohtiin. Paimennustoiminta saa luonnollisesti myös omat web-sivut - kunhan ensin paimennustoimikunta on valittu ja toiminnassa.

Mikäli asiasta on lisää kysyttävää ja koska varmasti unohdin jotakin, alla oleviin henkilöihin voi ottaa yhteyttä asian laadusta ja kiireellisyydestä riippuen puhelimitse tai esim. sähköpostitse.

Joka tapauksessa toivotan kaikkien rotujen pariin omasta ja meidän järjestelyt liikkeelle potkaisseiden puolesta mahtavaa, jännittävää kevättä valmistelutyön tiimellyksessä, paimennustuulien noustessa puhaltamaan!

Yhteystiedot:

Sinikka Kumpusalmi-Kankkunen

(rodut, paimennettavat eläimet, kisaradat, kisajärjestelyt, yleisesti ottaen käytäntö)

Puh. 041 577 1400

kuttukuu@luukku.com

Mari Jänisniemi

Seurakoirayhdistys, Schapendois-yhdistys

(järjestöasiat)

Puh. 044 258 3763

Sari Nieminen

Picard, Pyreneitten paimenkoirat

(rakas yleisnainenjantusemme, kaikesta kaikkea eli säännöt yleisesti tai tarkemmin, kirjaaminen, tiedottaminen)

Puh. 044 969 8140